

пришвидшить адміністративні процеси та покращить взаємодію між державними органами, бізнесом та громадянами.

Література:

1. Сайт Центрального засвідчувального органу Міністерства цифрової трансформації України, розділ Питання та відповіді, URL: <https://czo.gov.ua/faq>
2. Сайт Центрального засвідчувального органу Міністерства цифрової трансформації України, розділ Підписати документ, URL: <https://czo.gov.ua/sign>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-44>

ON THE ISSUE OF IMPLEMENTING THE PRINCIPLE OF OFFICIAL CLARIFICATION OF CIRCUMSTANCES IN THE CASE IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ОФІЦІЙНОГО З'ЯСУВАННЯ ОБСТАВИН У СПРАВІ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Yurkov E. O.

Judge,

*Dnipropetrovsk Circuit Administrative
Court
Dnipro, Ukraine*

Юрков Е. О.

суддя

*Дніпропетровський окружний
адміністративний суд
м. Дніпро, Україна*

Пунктом 4 частини 3 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України однією із (засад) принципів адміністративного судочинства визнано принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі, який текстуально в результаті нормотворчої діяльності віднесено в один пункт разом з принципами змагальності сторін та диспозитивність [1]. Даний принцип не закріплено на рівні положень Конституції України, оскільки положенням статті 129 Основного Закону визначено лише такі принципи, як рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом; забезпечення доведеності вини; змагальності сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором; забезпечення обвинуваченому права

на захист; гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; розумних строків розгляду справи судом; забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення; обов'язковості судового рішення [2]. Аналіз подальших положень статті 129 Конституції дає підстави вважати, що нормативно-правовими актами можуть бути передбачені інші засади судочинства [2], якою на наш погляд і є принцип офіційного з'ясування обставин у справі. В даному випадку варто також зазначити, що подібний нормотворчий аналіз з позиції закріплення відповідних положень на рівні різних нормативно-правових актів дозволяє сформулювати правильне уявлення про межі та способи реалізації засади судочинства.

Положення статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України передбачає наступні складові принципу офіційного з'ясування обставин у справі, які законодавець об'єднує із принципами змагальності сторін та диспозитивності: розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до цього Кодексу, в межах позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень; кожна особа, яка звернулася за судовим захистом, розпоряджається своїми вимогами на свій розсуд, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Таким правом користуються й особи, в інтересах яких подано позовну заяву, за винятком тих, які не мають адміністративної процесуальної дієздатності; суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи [1].

Варто зазначити, що принцип офіційного з'ясування обставин змістовно тісно пов'язаний з принципом офіційності, який передбачений положенням відповідними статтями Закону України «Про офіційну процедуру» (пункт 11 частина 1 статті 4 та стаття 16, положенням якої передбачено, що адміністративний орган зобов'язаний встановлювати обставини, що мають значення для вирішення справи, і за необхідності збирати для цього документи та інші докази з власної ініціативи, у тому числі без залучення особи витребувати документи та відомості, отримувати погодження та висновки, необхідні для вирішення справи; адміністративний орган не може зобов'язувати особу самостійно отримувати документи та інші докази, необхідні для

здійснення адміністративного провадження, якщо такий обов'язок не визначено законом; адміністративний орган не може вимагати від особи надання документів та відомостей, що перебувають у володінні адміністративного органу або іншого органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи або організації, що належить до сфери управління такого органу [3]).

Окрім того принцип офіційного з'ясування обставин у справі також пов'язаний з історично сформованим принципом інквізиційного провадження, який направлений на встановлення об'єктивної істини у справі, який хоч і не визнається як один із принципів сучасного адміністративного судочинства, проте, може органічно мати прояв в межах судового розгляду публічно-правових спорів. На наш погляд, принцип офіційного з'ясування обставин частково «поглинає» принцип інквізиційного провадження, а також є більш людиноцентричним порівняно з останнім.

Таким чином, орієнтація на захист прав, свобод та законних інтересів приватних суб'єктів від незаконних діянь суб'єктів владних повноважень дозволили трансформувати значення та зміст принципу офіційності і сприяти повному та всебічному з'ясуванню обставин публічно-правових спорів і збереженню балансу публічних та приватних інтересів, що відповідає сучасним потребам розвитку адміністративного судочинства.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. Закон України : від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.
2. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. Про офіційну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2023. № 15. Ст. 50.